

De plattegrond van Wessem geeft namelijk langs die weg de kleinste percelen en de dichtste bebouwing. De portus moet derhalve hebben gelegen tussen de Steenweg en de oever van de Maas, die tot het einde van de Middeleeuwen vermoedelijk de benedenloop van de Panheelder- en Thornerbeek volgde.

In 1219 treedt de eerste verandering op in de verhouding tussen Wessem en het Keulse klooster St. Pantaleon, wanneer Willem van Horn, een van de regionale machthebbers, de villa Wessem van het klooster in erfpacht neemt. Deze Willem van Horn blijkt dan voorheen reeds voogd namens het klooster te zijn geweest. In dezelfde oorkonde wordt ook voor het eerst gewag gemaakt van te Wessem woonachtige ambachtslieden, te weten schoenmakers.

In 1236 en 1264 werd de te betalen pachtsom telkens verminderd zodat op het einde van de dertiende eeuw deze in geen enkele verhouding meer stond tot de werkelijke waarde van het goed. In 1305, wanneer er moeilijkheden bestaan tussen de heer van Horn en het Keulse klooster over de munteenheid waarin betaald diende te worden, is er dan ook voor het eerst geen sprake meer van pacht maar van cijns. Vandaar was het nog maar een kleine stap naar de feitelijke eigendomsovergang van Wessem naar de heer van Horn. Dit moet dan ook tussen 1305 en 1329 gebeurd zijn. In laatstgenoemd jaar draagt namelijk Gerard, heer van Horn, zijn allodium Wessem c.a. in leen op aan de graaf van Gulik. Een leenopdracht die overigens waarschijnlijk geen gevolgen heeft gehad. Immers we vinden Wessem later, vanaf 1405, terug in de Gelderse leenregisters. Na de definitieve eigendomswisseling is Wessem deel gaan uitmaken van het land van Horn.

De heren van Horn, vanaf 1450 graven van Horn, hadden in deze regio, naast Wessem, nog heerlijke rechten te Weert, hetgeen later werd opgesplitst in (Over)-Weert en Nederweert, en in hun stamland Horn. Dit land van Horn bestond uit de dorpen Beegden, Buggenum, Haelen, Heythuysen, Horn, Neer, Nunhem, Roggel en de thans in België gelegen plaatsen Ophoven en Geistingen. Bovendien waren de heren van Horn nog (onder)voogd van Neeritter en het land van Thorn. In het begin van de vijftiende eeuw werd dit hele gebied administratief beheerd door een rentmeester.³⁾ Later in die eeuw en ook nog rond 1500 was er een tweedeling tussen Weert (met Nederweert) en de rest, het zogenaamde Maesland. In ieder geval vanaf 1525 werd Wessem weer samen met Weert, Nederweert en Ophoven beheerd.⁴⁾ Aan deze beheersstructuur én aan de staatkundige zelfstandigheid van het graafschap Horn en Weert c.a. kwam een einde door de